

Swa-
tryck

01372

V. (Ref., spåtr.) 0
EXA

K. Lazarettet i Stockholm,

BESKRIFVIT

UTI ET

TAL,

INFÖR

KONGL. VETENSKAPS ACADEMIEN,

VID

PRÆSIDII NEDLÄGGANDE,

DEN 2 NOV. 1776,

AF

JOH. LOR. ODHELIUS,

M. D. ASSESSOR I K. COLL. MEDICO OCH

K. LAZARETTETS MEDICUS.

STOCKHOLM,

Tryckt hos JOHAN GEORG LANGE, 1776.

B 121/44

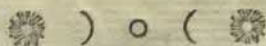
Mine Herrar!

At blifva vald til Ledamot i detta Vetenskapernas Högfåte, är en stor åra. Än större heder är det, at utkåras til Styrelsen i et Samfund, hvars inrättning är så vis, och som i sin utöfning öfverträffar hvad en Plato skulle förmodat.

Vi se här Rikets, både til börd och lycka, ypperste Män, blandas och tåfla, om Vetenskapernes förkofran, med Vetenskapernes Idkare, och detta lysande rum, som jag i dag lemnar, intages ömsom af de högbördigaste Män, och ömsom af dem, som genom intet annat kunna utmärka sig, än af lärdom, kunskap och förfarenhet.

Med den vördnadsfullaste erkänsla, får jag derföre i dag inför Eder, Mine Herrar, betyga, huru mycket jag känner mig vara K. Academiens förbunden för lå utmärkt heder.

Det Åreställe Edert förtroende mig gifvit, och Academiens Lagar befalla at i dag til en

värdig Efterträdare lemna, har ålagt mig sådana skyldigheter, som jag med nog skäl befarar mig icke hafva kunnat uppfylla.

Deribland må jag ock räkna, hvad K. Aca-
demiens nyttiga plågsed ännu af mig åskar. Jag
utbeder mig derföre Eder gunstiga benägenhet
och upmärksamhet, uti något Läkare - konsten
tilhörigt ämne. Et fritt val har gifvit mig detta
yrke, och gjordt mig til föremål en Vetenskap
af det besynnerligaste öde. Snart sättas des Id-
kare öfver all jämförelse och anses bland alla
dödliga närmast likna Gudomligheten, hvars
hugneligaste egenskap är, at hjälpa och göra väl-
gerningar; snart åter skylles konsten för ovifs-
het, (hvilken menklig kunskap kan undgå den
bristen!) ja, högmodet har ibland dömt konsten
ovärdig at idkas af fria menniskor.

Huru oförtjent den senare meningen dock
är, bevises tilräckeligen, om alt annat kunde
felas, af det höga värde denne Kongl. Aca-
demien gifvit Läkare-Vetenskapen, såsom et huf-
vudsakeligt föremål i des första grundläggning,
och Svenske Läkares egenkärlek lärer altid
färdeles smickras, när de påminna sig, at den Sto-
re v. LINNÉ var denna Kongl. Academiens för-
ste Präses.

De ventis nauta, de tauris narrat arator.

Och jag, som både i fält och efter Pomeriska
Kriget varit Läkare vid stora och betydande
Sjukhus, anhåller hos Eder, Mine Herrar, af
korteligen nu få beskrifva: *Det under K. Seraphi-
mer-Ordens Direction här i Hufvudstaden inrättade
K. Lazarettets upbos, öden och närvarande beskaffenhet,*
vid

vid hvilket jag på fjortonde året är tjenstgörande.

För 30 år sedan, vid denna årstiden, yrkade en af K. Academiens vårde Ledamöter, Archiatern och K. Coll. Medici Præses, samt Riddaren af Kongl. Nordstjerne Orden, Doctor ABRAHAM BÄCK, vid sit första Præsidii nedläggande, med många bevekande skäl, *den stora nytta et Lazarett här i Residencet skulle medföra*; (a) och en annan K. Academiens Ledamot, Hr. General Directeuren och Riddaren af K. Wasa Orden, Doctor OLOF ACREL, upgaf vid samma tid, inför K. Akademien, *Genaste sätet til en inrättning*, hvars öden och närvarande skick jag nu får berättta.

Höge Vederbörande började, efter förenämde tid, med alfvar tänka på et Sjukhus inrättande, som änteligen lyckeligen börjades, strax efter Högstfals. Hans Maj:ts, Glorvördigt i åminnelse Konung ADOLPH FRIEDRICS tiltråde til Svenska Kronan, hvilket både menskligheten hedrande och Lakare-Vetenskapen gagnande beslut i alla måtto var denne Milde Regenten värdigt, och förtjente Hans nådiga omsorg och upmuntran.

Vid detta ämnes afhandling, tror jag mig först böra gifva en Historisk upgift, och sedan omtala Lazarettets Medicinska skötsel, samt änteligen, hvad vid inrättningen ännu til äfventyrs återstår at göra.

Sedan ifrån år 1740, enligt Kongl. Maj:ts nådiga befallning, (b) penningar blifvit hårtil sam-

A 3

lade

(a) Den 11 Octob. 1746.

(b) Uppå Riksfens Ständers underdåniga tillstyrkande, vid Riksdagarne 1739 och 1741.

lade inom Stockholms Stad, dels vid Bröllop och Barndop, och dels genom enskilte frivillige sammanfatt, hvilka medel upboras af då varande Kongl. Sundhets-Commissionen, inköptes, år 1749, det nu varande Lazarets-huset; (c) hvarefter Kongl. Maj:ts, år 1751, förordnade til verkets styrelse en särskild Direction af 2:ne Herrar Seraphims-Riddare, Kongl. Maj:ts och Rikets Råd, Grefvarne v. HÖPKEN och v. SETH. (d) Desse Herrar updrogo Oeconomiske tillsynen åt då varande Ridarhus-Camereraren, nu Cammar-Revisions-Rådet, Herr WALDEMAR ANTON KIRSTEIN, som den samma alt sedan med oförtruten flit förvaltad, men Läkare-sysslorne anförtroddes bägge ofvannämnde K. Academiens Ledamöter, Herrarne Bäck och ACREL; hvarefter, år 1752 den 30 October, de förste sjuke intogos uti 8 dertil inredde fångar, så at 15 eländige uslingar, på de 2 återstående månaderne af året, vunno skötsel och hjälp, af hvilka en enda med döden afgick.

Medicamenter hämtades från det närmaste Apotheke, Morianen, hos Herr Hof-Apothekaren SAHLBERG, intil d. 22 October. 1753; ifrån hvilken tid de blifvit tagne på Apothequet Cronan, hos Herr Hof-Apothekaren GEORGI. (e)

Följande året, 1753 i April, ökades fångarnes antal til 18, då äfven sjuke från landet, fingo in-
ta-

(c) Kostade 79178 dal. 5 öre Kopp:mt.

(d) Nu varande Kongl. Directionen har tillåtit, at små Oeconomiske mål, som ej tåla uppskof, så afgöras af Föreståndaren och bägge ordinaire Läkarne.

(e) Enligt Kongl. Direct. constitut. af den 8 October. 1753, och Kongl. Maj:ts nådiga confirmat. af d. 20 Maji 1754.

tagas, hvarigenom sjuk-antalet detta året steg til 97, af hvilka 83 voro från Stockholms Stad, och 14 från Landsorterne, af hvilka 5 blefvo döde.

Offentelig Gudstjenst förrättades nu ock inom Huset, af egen fårskild Präst, som, utan lön, endast hade hopp om befordran, (f) och andra Theologiske syfslor bestriddes af Kongsholms Församlingens Prästerskap.

Men redan måste inrättningen ydännas förluster. Hans Excellence Herr Riks-Rådet m. m. Grefve ANDERS v. HÖPKEN blef af andra högvigtiga Embets-syfslor hindrad at fortfara med Directionen, som af Kongl. Maj:t i nåder lemnades til framledne Hans Excellence Riks-Rådet, Ridd. och Comm. af Kongl. Maj:ts Orden, Grefve CLAS EKEBLAD. Äfvenså nödgades Hr. Archiat. och Ridd. Bäck aflemna Medicinska tillsynen, hindrad af upvaktning vid Kongl. Familjen, hvarföre framledne Assessoren i Kongl. Collegio Medico, Doct. ERIC ELFF, af Kongl. Directionen i hans ställe blef antagen.

Nästa år 1754 intogos 153 sjuke, 105 från Stockholms Stad och 48 från Provincerne, af hvilka 42 stycken afgingo med döden.

Enligt Kongl. Maj:ts nådiga befallning til samtelige Consistorierne, hade med detta år börjat göras för Lazarettet, en lika penninge-samling öfver hela Riket, som hittils inom Residencet, så at år 1755, fångarnes antal kunde ökas til 36, och 197 sjuke emottagas, af hvilka 100

A 4

voro

(f) Då varande Rectoren vid St. Jacobs Skola, Magr. ANDERS EDBOM.

voro från Hufvudstaden, och 97 från Provincerne, hvarutaf 14 afledo.

Detta år urskildes ock 2:ne fångar, i särskildt rum, för fattiga Barna-föderskor, såsom redan från Lazarettets början varit beslutit, hvarigenom 18 Barn inom Lazarettet detta år kommo til verden. (g)

Med år 1756 syntes tydeligen frukten af Lazarettets utvidgande, i ty sjuk-antalet nu steg til 323, af hvilka 180 voro från Stockholm och 143 från landsorterne, 15 Barn föddes och 26 personer dogo.

År 1757 var sjuk-talet 403, från Stockholm voro 235, och från Provincerne 168. 20 Barn kommo til verden, och 48 personer lemnade henne.

1758 steg sjuk-numern til 365, af dem voro 227 hemma i Stockholm, och 138 i landsorterne: nysfödde Barn voro 12, och död-listan innehöll 47 personer.

Lazarettets Medicus, Assessoren Herr Doct. ERIC ELFF, lemnade detta år systeren til Assessoren Herr Doct. JOH. ANDR. af DARELLI, hvilken d. 13 Maji dertil antogs af Kongl. Directionen.

På den Lazarettshuset tilhörande trädgården, hade väl, strax från år 1753, en slags Botanisk trädgård varit tilåmnad, hvartil ock Herr Arch. Bäck behagat samla och skänka allabanda tjenlige frön; men man kan dock, från d. 12 Maji detta år, räkna dess egenteliga början, på $\frac{1}{4}$:del af

---

(g) Innan Accouchements-Huset blef inrättadt, hade unga Hustrur här tilfälle at bivista förlossningarne, och få öfning i Barnmorske-konsten.

af stora trädgården, då Actuarien och Demon-
stratoren ERIC TUVÉN (h) antogs at sköta och
befå honom, hvarmed han fortfor til sin död år
1761. Kongl. Lazarettet hade deraf den nyttan,
at hvarjehanda örter, som där växte, och kunde
nyttjas til de sjukas behof, besparde något af
Apotheks räkningar, utom hvad ungdomen
uti Botaniska Verenskaper deraf kunde lära.

År 1759 ökades sjuk-fångarne til 38, så at de
sjukas antal nu blef 371, af hvilka 216 voro från
Stockholm och 155 från Provincerne; 28 Barn
föddes, och 29 personer dogo.

Den Romerske Kejsferlige vid Kongl. Svenska
Hofvet varande Residenten, Herr ANTI VARI, ha-
de, til sjuke och fattige Catholiquers förmån,
slänt sin i St. Clara församling belägna fasta
egendom, jämte et Capital af 6000 dal. Kopp:mt,
med villkor, at genast 2:ne fångar til deras tjenst
skulle inrättas, hvilka efter hans död skulle ökas
til 4. Denna hedrande gåfva, som Kongl. Maj:te
den 11 Junii samma år, nådigast behagade stadfä-
sta, fattes strax til en del i verkställighet, och det
öfriga vid hans död, 1763.

Med lika antal fångar, år 1760, steg de sju-
kas antal til 348; från Stockholm voro 210, och
från Provincerne 138. 14 Barn föddes och 25
personer afgang med dóden.

År 1761 ökades fångarne til 40, så at 443
sjuke kunde emottagas, af hvilka 272 voro hem-
ma i Stockholm, och 171 i Provincerne: de
föd-

(h) Lazarets-fonden bestod honom först 150, men ifrån
1759, 240 dal. Kopp:mt årligen til frön och för sit be-
svär, samt 72 dal. til Trädgårdsmästaren.

födde Barnens tal steg til 17, och 39 personer dogo.

Lika många fångar, år 1762, hade intagit 430 sjuke, af hvilka 290 voro från Stockholm och 140 från landsorterne; 22 Barn föddes, och 58 personer dogo.

År 1763, vid lika omständigheter, voro de sjuke 542, hvaraf 403 hörde Stockholm til, men 139 til landsorterne, 9 Barn föddes och 77 personer förlorades genom döden.

Assessoren Herr DARELLI, som nu af sjuklighet mycket besvärades, begärte och erhöll af Kongl. Directionen, den 3. Junii d. å. mig til Medhjelpare vid Lazarets Medici syfslan; ifrån hvilken tid jag ständigt dervid varit tjenstgörande. (i)

Sångarne ökades ytterligare, år 1764, til 41. De sjukas antal steg nu til 495, af hvilka 357 voro från Stockholm och 138 från Provincerne; 11 Barn föddes och 58 personer afgingo med döden.

Med år 1765 tillades ännu 3 nya sjuk-fångar, som således voro in alles 44; man kunde derföre detta år emottaga 536 sjuke, af hvilka 392 voro från Stockholm och 144 från landsorterne; 14 Barn föddes och 56 personer dogo.

Intil detta årets slut, hade, som nu sagt är, Kongl. Lazarettet småningom stigit från 8 til 44 sjuk-fångar och Läkare-konstens Läringar, hade, genom den nödstälde sjuke nåstans skötsel,
ömnigt

(i) 1772 d. 7 Martii, lemnades mig hela arsvodet, och Herr Assess. DARELLI befriades från all tjenstgöring, hvilken han under de 9 föregående åren med mig delat.

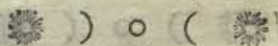
ömnigt tillfälle til undervisning; men de nu til Riksdagen samlade Ständernas Fullmäktige yrkade och utverkade sig tillstånd, at hvar i sin landsort hädanefter få behålla de hittils för detta K. Lazarettets behof samlade medel, på det, som de trodde, til de sjukas större beqvämlighet, afskilte Lazaretter kunde i hvar Province uprättas. Nu är det väl icke utan, at ju deras mening kunde vara god, och at det ju vore ganska önskeligt, at åtminstone vid hvarje Landshöfdinge-Residence funnes et Sjukhus, som kraftigt skulle bidraga til visse Chroniske sjukdomars häfvande, och i synnerhet til den, efter sista kriget, så kringspredde förderflige veneriske smittans utrotande, hvilket Kongl. Maj:t, i Dets sista Nådiga Instruction, af 1774, för Dets Collegium Medicum, och 7 §., samt genom Circulaire - Bref til Herrar Landshöfdingar, nådigast befallt ske, det ock til en del redan blifvit verkstaldt; (k) men om
ock

(k) Följande Lazaretter äro nu verkeligen dels började, dels blifva med det snaraste öppnade.

I:○ Åbo Stifts Lazaret, som tagit sin början före denna perioden, samt hvarom efterföljande Berättelse förtjenar läsas, som dets Medicus, Herr Assessoren Doctor BERGMAN berättar mig meddelat:

År 1756 den 17 Decembr. har Kongl. Maj:t, igenom nådigt Bref til Consistorium Ecclesiasticum i Åbo, i anledning af Riksfens Ständers underdåniga tillstyrkande, pröfvat skäligen at bifalla, det et Lazaret i Åbo, och et annat i Helsingfors skulle anläggas, så vida Invånarna i Finland, i anseende til ortens aflägsenhet, ej kunde sända sina sjuka til Lazarettet i Stockholm, som til berörde tid upburit de vanlige afgifter, hvilka ifrån Finland, under namn af Lazarets-medel, insamlas. Åbo Lazaret skulle, enligt Högstberörde Kongl. Bref, komma at upbära de ifrån Åbo Stift fallande Lazarets-pengar. Öfver - inscendet anförtrordes Landshöfdingen,

ock detta nyttiga ändamål verkligen smänningom vinnes, har ändock det andra stora föremå-

Consistorium Ecclesiasticum och Magistraten i Åbo. År 1758 köptes af Directionen en tomt til denna inrättning hvarest funnos 5 bonings-rum, kök, bod och nödige uthus. Af desse reparerades och inreddes 3 til sjukhus: kamrarne åt gatan, för in- och utvartes sjuke man- och qvinfolk, och rummet på gården för dem, som hade venerisk eller annan smittande sjuka, hvilket afplankades. De öfrige rummen inryndes åt Bokhållaren, Sjuk-vakterskan, Lazarets-Dran en och Pigan. Lazarette förlägs sedan med nödigt husgeråd och andra förnödenheter, hvarefter Lazaretet öppnades til sjukas intagning den 6 Junii 1759.

Directionen utfatte i början Sångarnes och de sjukas antal til 6, med löfte, at, efter fondens tillväxt, öka sjuknummern. Fördomar och okunnighet om Lazarettets beskaffenhet och ändamål, gjorde, at Allmogon det första året skydde Lazaretet, men efterhånd öfvertygade de hemkomne patienter Allmänheten, om inrättningens egentliga beskaffenhet, och om de förmåner där vinnas, Deraf hände, at i slutet af år 1760 flera sig anmälte, då ock 4 Sångar til de förra lades.

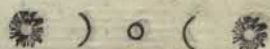
År 1761 fann Directionen nödigt, at låta på gården upplåta et gammalt rum, hvori 4 Sångar inrättades. Detta rum skulle blifva cur-hus för veneriske Patienter, af hvilka flere detta år, men i synnerhet de följande åren, uppspanades. Det andra, eller afplankade rummet på gården, tillföll dem, som hade stänkande röfvar och ben-skador. Ifrån år 1763, skulle 16 gratister tillika få rum i Lazaretet. Detta antal var dock för litet, i anseende til myckenheten af sjuke, som anmälte sig, ifrån alla orter i detta vidsträckt Åbo Stift. Man inllåpade nästan dageligen lädane, som voro behäftade med gamla inrotade och merendels oboteliga in- och utvartes sjukdomar. En stor del Präster och Allmogon ville förvandla Lazaretet til et Hospital eller Fattighus, och pratenderade rum för sine bräcklige sockenfattige. At uplysö Allmänheten och afvända den misscredit, hvaremed Lazaretet hotades, utgaf Consistorium et Circulaire, som determinerade, hvilka sjuka i synnerhet bor-

målet af et Lazaret, genom denna fördelning mycket förlorat.

Ung-

de anmälas, samt hvilka års-tider hvar Län hälft borde inkomna med sina sjuka, med berättelse, at ej flere än 16 sjuka på en gång kunde hållas. Detta upvakte något missnöje och minskade något af Lazarettens vanliga inkomster vid Bröllop och Barn dop, hvar till och mycket bidrog den öfver alt bekanta brist på skiljemynt, som d så och de följande åren til 1770 här i landet förspordes. År 1765 anmälte Österbottningarne, at deras sjuke med mycken kostnad transporterades til Åbo, anhållande, at de ifrån Österbottn inflytande Lazarets-medel kunde besparas, och främdeles utgöra en fond til et förskildt Lazaret i Österbottn. Detta blef också samma år, af Kongl. Majt stadfast, ifrån hvilken tid Åbo Lazaret måste sakna det understöd man derifrån hade, som utgjorde $\frac{2}{3}$ circa. Directionen öfver Åbo Lazaret hade, et par år förut uphandlat en tomt närmast til Lazarettet, i tanka at där inrätta et koppymnings-hus; men sedan de hitintills hafde inkomster på flere sätt minskades, stadnade detta förslag, och tomtten, som var förfalln, bortfaldes, 1774, med $\frac{2}{3}$ förlust af köpeskillingen. Denna minskning af årliga inkomsten, föranlät Directionen år 1767, at indraga sjuk-numern, från 16 gratifister til 12. Man såg förut Allmänhetens knot; men Directionen fann det vara förfigtigt, at håldre lampa Patienternas antal efter inkomsterna, än at förstöra hela inrättningen inom några år.

Sju Städer och 87 Socknar med deras Capeller, hörde til nedre delen af Stifvet, som contribuerade til Lazarettet. Lazarets-hjon funnos flere til antalet årligen i alla Socknar, af hvilka dock åtskillige ej kunde ihopsträpa öfver 4 a 5 plåtar i contingent och collecte-medel. Detta, tillika med en svår missväxt och allmän penningsbrist, valde, at Directionen, år 1769, åter måste nedsetta sjuknumern til 8 gratifister på en gång, hvarvid det ännu beror; ehuru jag ofta varit tvungen at öfverskrida detta antal, förvisad om Directions ömhet och medlidande. På Medicus, hos hvilken Patienterne anmäla sig, skjuta Allmogen skulden, enär de måste expertera, i brist af rum. Långvägade Patienter, som haf-

Ungdomens undervisning och öfning, sker ofelbart aldrig, i små sjukhus, med lika säkerhet

va tål Åbo 20 a 30 mil, utgöra gemenligen dem, som äro öfver numern. Åt dem, som bodt i och omkring Åbo, har jag, när numern är complet, och deras sjukdomar presserat, ifrån Lazarettet bestått fria medicamenter och skötsel, samt när omständigheterna så fordrat, efterhand intagit. Af flera års erfarenhet, kan jag med säkerhet påstå, at i Åbo Lazaret, i anseende til Stiftets vidd och storlek, 30 a 40 sängar åtminstone ständigt borde hållas. De som hitintils ifrån landsorterna blifvit infände, hafva gamla och inrotade krämpor, och fordra ofta flere månader, innan de kunna vinna någon märkelig förbättring. Så snart en kommer tillbaka ifrån Lazarettet hulpen, har man flera recruter ifrån samma Sockn. Arbets folk ifrån Städerna och tjenstefolk ifrån landet, slipas länge med sina sjukdomar, förän de söka Lazarettet: när de ej mera förmå arbeta, och mitsväxt infaller, vid hvilka tillfällen Allmänheten minskar antalet af sit tjenstefolk, då får man betydligt tillopp; för detta fruktas jag nästa vinter och sommar, så vida man här i Åbo, Björneborgs och Tavastehus län, på de flesta ställen, ej fick utfäde af Råg. Åbo Stad har de nästa sjuka, så vida contingent och collect-medlen ifrån Åbo utgöra nästan $\frac{1}{3}$ af årliga inkomsten. Jag har projecterat, at de förmögaste och folkrikste Socknar skulle, emot et vist pris, underhålla en enskild säng i Lazarettet, som Soknen kunde commendera, när de ordinaire äro intagne.

De vanliga sammanfatt, som upbåras vid Barndop, Bröllop, 3 collecter, avancements afgifter och vissa böter, utgöra Lazarettets inkomster: dessa variera mycket årligen. Tager man et medium af de sistförflutne 10 år, stiga de årligen til 13000 dal. Kopp:mt. Denna inkomst kan framdeles ökas igenom vissa räntor, som inflyta af de til Lazarettet testamenterade medel, hvilka räntor, Directionen hitintils ärl. slagit til Capitalet. Afledne Fiskköpare-Älderman ÖSTERMAN, barnfödd i Töftala, gaf åt Lazarettet, 1761 eller 1762, 20000 dal. Kopp:mt, för hvilka Banqven betalar ränta. 1773; testamenterade framledne Herr Capitain ENGMAN 6000 dal. och 1774

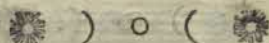
het och drift, som i de stora, uti folkrika Städer anlagde Lazaretter, både af brist på fällsynta och många sjuka, och af brist på få skickelige Läka-
re,

framedne Herr Presidenten och Commendeuren Friherre LAGERFLYCHT, 6000 dal. År 1775 fick Åbo Lazarett 1000 pund Sterling efter Herr JOHN SPIEKER i London, för hvilka ingen ränta ännu är upburen. Directionen har, i anseende til Lazarets-rummens nu varande förfallna tillstånd, varit sinnad, at nästa vår låta upfatta af trä 5 sjukrum, tillika med en bagarestuga och skafferie, och ämnar rântan af Engelske pengarne i några år til denna byggnad. At bygga af sten, tillåter ej fonden eller Testatorum förordnande. En del af nu varande rummen, kunna, efter föregången reparation, til Sjukhus användas. Sedan patienternas antal blifvit determinerat til 8, har jag ej flera än 3 sjukrum, emedan det 4:de måste employeras til andra behof, sedan den andra tomten blef bortfald.

Enligt Kongl. Maj:ts nådiga tillstånd af den 24 Julii 1765, inrättades, år 1766, et lotterie af 8000 lotter månatligen, til 1 dal. 16 öre Kopp:mt lotten; Sedermera erhöill Direction 1767 nådig tillstånd, at ändra Lotterie-planen, efter det som tid och omständigheter fordrade. I följe häraf, hafva planerna på mångahanda lutt blifvit ändrade ibland med 8000, ibland med 4000 lotter, ibland månatligen, ibland hvar 3 dje månad. Lotteriet var i gång först 3 år efter hvarannan, sedan indrogs det, i brist på sedlarnas debit, sedan börjades åter vid 1771 års början, och drogs til 1775 års slut kvartaliter, efter flerahanda planer. Änteligen utböds det under arende, hv:rtill dock ingen anmälte sig.

Ifrån den 6 Junii 1759, til den 31 Dec. 1775, hafva de uti Lazarettet intagne patienters antal stigit til 1723, af hvilka 54 blifvit döde.

Lazarettets utgifter för medicamenter, stiger per medium årligen til 3000 dal. Kopp:mt. År 1775 kostade medicamenterna, 2700 dal. 12 öre. Patienternas, Sjukvakterkans, Drångens och Pigans mat m. m. samt Bokhållarens aflöning, var år 1775, 5593 dal. 12 öre. Medicus får 1200 daler, Fältskären 700 dal. årligen. Hvilka och huru högt Directions andra utgifter voro detta år, har jag mig ej bekant.

re, som til andras undervisning där behöfvas;
 emedan föga hopp synes, at desse små inrättningar

Detta år voro följande sjuke intagne:

Veneriske	14		
Vattusigtige	7		
Froflor	5		
Rödfof	1		
Halsfluss	1		
Rötfår och Fislæ	15		
Heftiske Feber	5	Af desse åro döde blefne	4
Blodstörtning	1	Mer och mindre förbättrade	32
Convulsioner, Fallandesot och Infani	11	Obotelige fundne	2
		Friske blefne	57
Lambet	2		
Ledfvamp	2		Summa 95
Torrvärk	3		
Ögonfjukor	18		
Lepra	1	Desutom hafva 32 personer	
Höfsefvulst	1	njutit fria Medicamenter utom	
Skabb	2	Lazarettet.	
Arin och benbrott	2		
Kråfcan	2		
Hypochondre	2		
	Summa 95		

Åbo d. 1 Octobr. 1776.

J. G. BERGMAN.

- 2:0 I *Mariestad*, som dock nu mera är nedlagdt, sedan d flera år varit i gång.
- 3:0 I *Geste*.
- 4:0 I *Nyköping*. Håller 10 fångar, genom Herr Landshöfdingens och Commendeurens Baron ÖRNSKÖLDS och framledne Biskopens Doctor SERENII nitiska förforg.
- 5:0 I *Wexiö*.
- 6:0 I *Cavallstad*, som nu snart kommer i gång, och har ganska mycket at tacka Herr Justitiæ-Cancelleren och Rid-daren LILJESTRÅLE.
- 7:0 I *Söderhamn*.
- 8:0 I *Upsala*, där, efter 1766, omkringliggande Provincer förenat sig med Nosocom. Academ. och 7 fångar hållas.
- 9:0 I *Lund*, där äfven så Provincen, under Med. Facul-tetens tillsyn, håller 6 fångar.

går egå fond at hålla egne färskilde Läkare, mindre kunna få belöna dem, at de väl grundade och erfarne läckas at öfvergifva folkrika Städer, som kunna betala deras stora möda och ungdoms-tidens kostsamma upoffrande, at lära en få vidsträckt och svår Vetenskap.

Första påföljden, för härvarande Kongl. Lazarettet, af denna inkomsternas minskning, var, at fångarnes antal, med 1766, genast måste minskas til hälften eller 22 stycken, hvarföre nu ock endast 302 Sjuke kunde intagas, af hvilka 227 voro från Stockholn och 75 från Provincerne, 16 Barn föddes och 27 personer dogo.

Och som årliga insamlingarne til verkets understöd nu voro inskränkte inom Residencet, så befalte Kongl. Directionen, at hädanefter inga fattige Sjuke annorstädes ifrån få emottagas, nägre undantagne, dem Lazarettets Läkare fått frihet intaga, för Vetenskapens bästa, dem nemligen, som med Synnerlige Sjukdomar kunna vara behäftade, och där antingen Synnerliga Medicamenter fordras, eller sällsynta Operationer böra anställas.

Med Theologiske förrättningarne gjordes ock nu den förändring, at Predikningarne af egen Präst, som hittills, genom Håf-pengar, gifvit

10:0 I *Christianstad*, nu nyligen börjad.

11:0 I *Fönköping*, är äfven all ting färdigt, så at Lazarettet, med det första, lärar börjas.

12:0 I *Helsingfors*, som ifrån hösten 1775, håller 4 fångar.

Här bör ock nämnas: at i *Carlscrona* är et stort Sjukhus, för Amiralitetet, hvilket bekostas af Kronan, och skötes af Amiralitets Medici och Chirurgi, som dock i vissa delar skiljer sig från alla förenämde Lazaretter.

vit en liten årlig inkomst, förvandlades i sjuk-
besök af Förfamlingens ordinaire Präster, emot
100 dal. Silf:mts årligt arvode.

De hitintils varande Herrar Directeurer, de-
ras Excellencer Herrar Riksfens Råd, Grefvarne
EREBLAD och VON SETH, af hvilka den förre i
13 och den senare i 15 år, med oafbruten nit, bör-
jat, stadgat och styrt inrättningen, blefvo ock
detta året aflöste genom Hans Excellence Herr
Riks-Rådet, Ridd. och Comm. af Kongl. Maj:ts
Orden, Grefve GUSTAF ADOLF HJÅRNE, samt
framledne Öfver-Ståthållaren, Ridd. och Comm.
af Kongl. Maj:ts Orden, Friherre JAC. ALBR. V.
LANTINGSHAUSEN.

Följande året 1767, stego de intagne sjuke til
283, af hvilka 262 voro från Stockholm, och 21
från landsorterne, 21 Barn söddes, och 35 per-
soner afledo genom döden.

En följd af denna Riksdag var ock, detta år,
hela Lazarets-trågårdens uplåtande, under K.
Collegii Medici tillsyn, til den studerande ung-
domens nytta, at vårdas och til en Botanisk trä-
gård inrättas; hvilket denne Kongl. Academiens
varde Ledamot, Herr Professore BERGIUS, på
det sorgfälligaste och hederligaste fullbordade.
Men som de af Ständerne härtil beviljade medel,
dels til ringa del inflöto, dels omsider aldeles
uphörde, så ville det, genom Herr Professore
började, frivilliga sammanstött af ädellinte en-
skilte Medborgare, omsider aldeles icke förflå,
utan nödgades denne nitiske föreståndare, til
egen förlust undvikande, efter 8 års förlopp,
med ömaste faknad för des ålskade Vetenskap,
år 1774, affaga sig inseende och uppehållande af
en

en inrättning, som saknade alt biträde af det allmänna; hvartöre och denna sköna utsligt nu är försvunnen, och trädgården, enligt K. Maj:ts Nådiga tillstånd, (1) åter til andra behof för Lazarettet nyttjad.

Sedan Kongl. Directionen närmare granskat Lazarettets inkomster, börjades, med år 1768, at åter öka fångarnes antal til 26, så at 252 sjuke intogos, af hvilka 241 voro från Stockholms Stad, och 11 från lands-orterne, 19 Barn föddes, och 33 personer afgingo med döden.

År 1769 föröktes fångarne til 30, och de intagne sjuke stego til 286, af hvilka 268 voro från Residencet, och 18 från landet, 15 Barn föddes och 24 personer dogo.

Inrättningen förlorade, d. 3 Decembr. 1769, genom et oförmodadt dödsfall, den ena af sina Directeurer, Öfver-Ståthållaren, m. m. Friherre JACOB A. V. LANTINGSHAUSEN, i hvilkens ställe Kongl. Maj:t nådigast behagade utnämna Hans Excellence Herr Riks-Rådet, Ridd. och Comm. af Kongl. Maj:ts Orden, Grefve ERIC V. STOCKENSTRÖM.

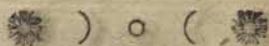
Nästa året 1770, voro, med lika antal sjukfångar, de intagne 326, bland hvilka 314 voro komne från Stockholms Stad, 12 från landsorterne, 24 Barn föddes och 27 personer dogo.

Men med år 1771, då fångarne förökats til 34, steg de sjukas antal til 394, då 386 hörde Residencet til, 8 voro komne från landet, 19 Barn blefvo födde, och 46 personer afledo.

B 2

Yt-

(1) Genom Nådigt Bref til Kongl. Directionen och Coll. Med. af den 23 Apr. 1774.

Ytterligare ökade Kongl. Directionen, med år 1772, fångarne til 38, så at det året kunde 496 fattige sjuke emottagas, af hvilka 482 hörde Stockholm til, och 14 landsorterne, 27 Barn blefvo födde, men 72 personer afgingo med döden.

Medelst Kongl. Directionens gunstiga bifall, och på det General-Directeuren, Prof. och Ridd. ACREL, som hittils och från inrättningens början varit med Chirurgiska tillsynen oafbrutet befvärad, måtte, vid nu tiltagande sjuklighet, ega trogen och pålitelig hjälp, antogs, d. 21 Nov. d. å. Medicinæ Doctoren, Herr CARL FREDR. SCHULZEN, til hans Medhjelpare.

År 1773, ökades fångarne ännu til 40 st. så at sjuktalet steg ända til 503, af hvilka 483 voro från Stockholm och 20 från Provincerne, 17 Barn föddes, och 82 personer afledo.

Men Kongl. Directionen, som nu var ombytt, och af Kongl. Maj:t Nädigast updragen til deras Excellencer Herrar Rikfens Råd, Riddarne och Commendeurerne af Kongl. Maj:ts Orden, Grefvarne AXEL FERSEN och JOHAN von WALLWIK, (m) fann ej med verkets bestånd enligt, at underhålla så stort antal fångar, hvarföre med år 1774, de åter minskades til 26, så at de antagne sjuke ej hunno til flera än 315, ibland hvilka 309 hörde Stockholm til, och 6 voro från landet, 29 Barn föddes och 34 personer dogo.

Dock

(m) Hans Excellence affonnade d. 27 Sept. 1776, i hvars ställe ännu ingen blifvit utnämnd.

Dock är, nästledet år 1775, antalet af fångarne åter ökad till 30, så att 386 personer då blefvo emottagne, hvaribland 368 hörde Stockholm till, och 18 till Landsorterna, hvaraf 52 med döden aflidit.

Det, under Kongl. Collegii Medici tillsyn, nu inrättade Publika Accouchements-huset, där fattiga Barna-föderskor få ömsfint vårdas, och hafva fritt tillträde, har så lättat (n) Kongl. Lazarettet från denna barmhertighets-hjelp, att endast 2:ne Barn, i början af detta år, där blifvit födde; och de 2:ne till detta ändamål inrättade fångar, äro sedermera till andra usle sjuke upplätne.

Här bör också nämnas, att 2:ne särskilte rum alltid varit, och ännu äro på Kongl. Lazarettet, till deras tjänst inredda, som ega råd att betala, och åstunda afskilde rum för sin bekvämlighet.

Således hafva, ifrån Kongl. Lazarettets första inrättning om hösten 1752, till 1775 års slut, som utgöra 23 år och 2 månader, 8261 sjuke där njutit vård, tillsyn och läke-medel, af hvilka 1836 varit från Provincierna och 6425 från Stockholms Stad: 369 Barn äro under detta tidvarf inom Lazarettet födde, och af hela antalet 927 personer döde.

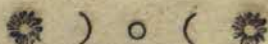
Orsaken, att så många dödt, är ofelbart:

1:0 Vårt folks allmänna lynne, som aldrig söker, hjelp förr, än yttersta nöden kräfver, utan

B 3 li-

(n) Hit hörer också det af Sällskapet Pro Patria, 1774, inrättade egne Accouchements-hus, som ofelbart gör det allmänna mycket gagn i detta afseende.

lider hållre alt, i det långsta, samt låter Quack-salvare bedraga af sig ända til klåderne.

2:o Lazarettets inkränkta antal fångar, hvarigenom ofta desse usle måste vänta på rum, så at största delen fällan inkomma förr, än alla lifskrafter äro försvundne.

3:o Inkastas ofta döende personer på gården, hvilka då måste intagas, och endast öka dödligheten samt begravnings-kostnaden. Det har ock händt, at verkligen döde personer blifvit ditförde och afkastade.

I sig fjelst bör ej synas underligt, at af 8261 personer, som alla inkommit i Lazarettet verkligen, och til en stor del redan illa sjuke, vid pass hvar 9:de dött, då man betänker, at i Stockholm, af hela Folkhopen, hvar 19:de eller 20:de årligen dör, såsom uti K. Academiens Handlingar för år 1766, pag. 11, är visadt. Tvårt om, tyckes man hafva at tacka Lazarettets-inrättningen före, at så många tillfrisknat, af hvilka eljest, kan hånda, större delen gått förlorad.

Mine Herrar!

Under så föränderliga skiften, har Kongl. Lazarettet, genom Kongl. Directionens nitiska försorg och tillsyn, intil närvarande tid, icke allenast gjort den fattige och sjuke nästan alt möjligst biträde, i de uslaste omständigheter, som kunna inom mennisko-lifvet förekomma, utan det har ock sträckt sina välgärningar in på aflägsne ställen (o) och de senaste efterkommande,

ge-

(o) Lazarettets-fonden, har, ifrån och med 176c, til halfva

genom lärde och fäkre Läkares upammande, så för invärtes sjukdomar, som utvärtes åkommor, emedan största delen af alla våra nu varande snålle Provincial-Medici och Chirurgi, hafva på härvarande Kongl. Lazarettet öfvat sig i Vetenskapen.

Huru Läkare-konsten uti Lazarettet blifver utöfvad, torde nu tillåtas mig at korteligen berättta.

I allmänhet förekomma, bland invärtes sjukdomar, oftast de så kallade *Chroniske*, och orsaken lårer vara, at de *Hetsige* icke alltid tåla den väntan på ledige rum, som det hit-tils varande ringa tal fångar nödvändigt medförer. Detta synes nogsam af de årligen, uti Inrikes-Tidningarne, tryckte förteckningar. (p)

B 4

Vid

året 1766, lönat Fattig-Medici i Stockholm, och betalt deras utgifne Medicamenter med 5400 dal. Koppmt årligen; som tillsammans stiger til 35,100 daler.

(p) Såsom prof härpå, kan den för 1775, här förtjena rum.

Förteckning på de sjuke i K. Lazarettet, år 1775.

Hetsige, Inflammatoriske och Maligne Febrar	19
Gickt-och Rheumatiske Febrar	18
Froslor	59
Heftiik Feber och Lungfot	19
Vattufot	48
Rödfot och Diarrhée	14
Veneriske sjukdomar	101
Skörbjug, med och utan sår och benröta	26
Inflammationer, Bulningar, Fistlar och Kallbrand	19
Benbrott och Jedvridningar	5
Utvärtes blodfår, Contusioner och hufvudskålens brott	4
Ögonsjukdomar och Starrblinde	3

Vid Medicamenternes förordnande, har jag, efter mine Företrädarens exempel, haft afseende på såväl på de kraftigaste, som på de minst kostsamme medel.

Läkare - vetenskapen deltagar i det gemensamma ödet, som alltid plågat mennisko-slågtet, at tycken, vanor och ofta endast inbillningar råda öfver den enfald sakernas natur innesfatta; således hånder det, at många läkemedel, för sinak, syn och lukt, blifva sammanfatte af öfverflödige delar, hvarigenom de til kostnaden nödvändigt måste stiga, fast de kanske ofta til sin kraft och verkan blifvit förfämrade.

Et sådant botnings-sätt kan dock minst förnas med et Lazaret, där nyttan bör stå i främsta rummet, och hvilken snarast vinnes genom enkla eller litet sammanfatte, och således minst kostsamme läkemedel. (9)

Jag

Harmynte, Kräfta, Hölle-lvulster och Bräck	13
Moder-passion, Convulsioner och Maskar	13
Rosen och Skabb	21
Lepra	2
Fastiga Barna-föderikor	2

Summa 386

Af desse äro:

Med döden afgångne	52
Mer och mindre förbättrade	39
Obotelige fundne	3
Friske blefne	260
Qvar i Lazarettet, d. 1 Jan. 1776.	32

Summa 386

(9) Den nyss af K. Coll. Med. utgifne *Pharmacopœa pauperum*, är til största delen inrättad efter de på K. Lazarettet brukelige formler.

Jag brukar nu, i veneriske tilfällen, de medel som Läkare begripa under namn af *methodus mixta*, och har funnit dem bäst svara til ändamålet. (r)

Den nyfs af Hr. LALOUËTTE i Frankrike, förnyade fumigations methoden (s) torde väl ibland förtjena efterföljd, ehuru den både blir för dyr i et Lazaret, och Herr LALOUËTTE ofelbart felar i sit omdöme om sublimatets farlighet, samt flöter mycket på besynnerligheter, med sin öfverdrifna noggranhet at rena qvickfilfret.

Emot Intermittente febrar brukar jag Medelfalter, Rhabarber, Jalapa, lindriga svettdrifvande, såsom Campher, extr. Aconiti och Mixtura diatrion, samt, då ej annat förmått hjelpa, den kraftiga Peruvianiske barken. (t)

För Vattusot, som oftast är en följd af remitterande och intermitterande febrar, har jag funnit inciderande medel de kraftigaste, då sjukdomen ännu är i sin början, och lifs-krafterne jämte secretionerne ostörde, ibland hvilka medel

B 5

Cre-

(r) Denne method är omständeligen upgifven i en liten Afhandling, tryckt 1775, hos Herr LANGE, på Kgl. Patriotiska Sällskapets vägnar.

(s) Nouvelle methode de traiter les Maladies Vener. par la Fumigation, par M. PIERRE LALOUËTTE, Paris, 8:o 1776.

(t) At Sem. Sinapis, intagne et maskedblad hvarannan timme, på febersfrie tiden, nu i höst hulpit många, i och omkring Carlsrona, har mig Herr Amiralit. Medicus Doct. FAXE berättat; som jag med önskelig utgång uti Lazarettet redan försökt på en Tertian, och tyndas hos kalla vattusigtige intermittente sjuke, kunna göra god nytta.

Cremor tartari ofelbart förtjenar första rummet, och dernäst medel-falter, uplöste i vatten och blandade med honing; desse har jag, efter omständigheterna, äggat med Jalapa eller pulver af Herba Gratiolæ, *) som är et stort hydragogum; men när denna lindrigare methoden ej varit tillräckelig, har jag nyttjat Scilla och Elaterium. Desse sista begge heroica medicamina böra aldrig lemnas oförfökte. Scilla har jag merendels brukat in forma liqvida (Tinctura Scillæ, Pharmac. Sv.) och dermed ibland, emot all förmodan, råddat lifvet; men ån större kraft har jag funnit hos Elaterium (Pharm. Sv.) Jag måste dock bekänna, at oftast all min möda, och alla läkemedel, varit i denna sjukdom fruktlöse. Den är då en följd af ouplösliga hårdnader i lefren och underlifvet, som betaga all nutrition och medföra en dagelig lifs-andarnas minskning, så at, då jag med Paracentesis, varit nödsakad lifa deras vända, har det varit alt hvad som kunnat uträttas, emedan ännu den glädjen icke händt mig, at få någon botad från vatufot, hos hvilken det varit oundgängeligt at aftappa vatnet.

Rhevmatiske Febrar har jag skött, dels med lösfande medelfalter, Rhabarber, Ipecacuanna och Tartarus Antimonialis, dels med åderlåtning, koppning, blod-iglar och Spanska flugor, och har sållan där behöft tillita feber-barken.

I Rödsfoten har Vitrum Antimonii Ceratum varit mit förnämsta medel, antingen jag brukat Ipecacuanna och Rhabarber förut eller ej, då i senare fallet sjukdomen redan varat länge, vid patientens ankomst i Lazarettet. Det är förunderligt, huru detta medel, som tyckes vara det

*) Från 15, 20 til 30 gran pro dosi.

det skarpaste evacuans, dock i sin vårkan visar sig nästan som et anodynum, så at, då 6 gran blifvit 2 eller 3 gånger på 24 timar tagne, hafva ofta de grymmaste ref varit borta och afstrukne, likfom med en hand. At nux vomica äfven gör god tjenst, til x. XII. a xv. gran, en eller högst 2 gånger om dagen, har jag ock erfarit.

Skörbjug har ofta förekommit: deremot har jag sedt, at Cochlearia i infusum är det kraftigaste medel, och näst henne, Sedum acre. Om vintren har skörbjuggs-dricken bestått af Tallstrunt, Pepparrot och Trifolium Aquaticum, hvaraf dock aldrig så tydlig och hastig förbättring stått at erhålla, som af Cochlearia. Mot scorbutiska får, har Alumen ustum varit färdeles godt.

Inflammatoriske och hetfige febrar, har jag skött, efter den hos oss allmänneligen antagne Hippocratiska methoden; jag har afpassat åderlåtningarne efter pulsens fullhet och strånghet, men ändå mera rättat mig efter andedrågtens större eller mindre ledighet, hvilken senare omständighet jag erfarit gifva den säkraste påminnelsen. (u) Utspådande, fyrlig, kylande och lindrigt svettdrifvande drick; Nitrum med Rhabarber, til livvets jämna öppnande; Spansk fluga på det måst ömmande stället; frisk luft och snygghet i rummet, äro derjämte de medel, som altid
be-

(u) Den prognostiske uplysning, Doctor SOLANO först trodde sig finna i puls-slagen, och Doctor BORDEU ytterligare velat bestyrka, samt hos oss Herr Assessoren ZETZEL, äfven gillat, se hans Inträdes-Tal i K. Acad. 1757, p. 20, är beklageligen icke af senare förfarenhet stadfäst.

beredt en lycklig utgång, då de blifvit nyttjade i så god tid, at icke suppurationer eller gangræn redan varit började.

Malignefebrrar hafva fällan förekommit. Jag har dervid måst haft affeendepå lifs-krafterne, och således i god tid, med alfvarfamma emetica och laxantia, fökt befria mage och inålfvor från sjukdomens antingen orsak eller åtminstone restande ämnen. Styrkande diæt, vinosa, och sådane diaphoretica af antimonium, som försigtigt blandas med opium, (pulvis alexit. Pharm. Sv.) hafva dernäst visat bästa verkan.

Tillåten mig, Mine Herrar, då jag nämner desse sjukdomar, at litet gå från mitt hufvud-ämne. Maligniteten, vete vi, utmärker sig genom lifskrafternes hastiga förlorande. Den som i går sjuknat, kan i dag hvarken gå, stå eller hjälpa sig, ofta knapt lyfta up hufvudet från sängen: ögonen se förvirrade ut, han andas tungt, talar oredigt, och klagar gemenligen öfver svår hufvudvärk. Detta hastiga elände hänlede vi från nervernes oförmögenhet, och jag tror det är så. Men hvad är närmaste orsaken? Männe en slags ær fixus, som vi icke ännu känne, eller något annat eget slags volatile? Så synes det, Fängelse-febren, (v) som i England upkom af en hop Delinquenter, hvilka smittade sina Domare, alt efter som vådret dref deras exhalationer fram genom domfalen; experimenterne med Grotta Di Cani i Neapel, (x) och den giftige Orientaliske vinden, Smum i Arabien kallad, (y) som

(v) KERNANDERS Med. Lagfar. p. 324. Stockh. 8:0 1776.

(x) MEAD. Opera Med. Par. 1754. p. 156.

(y) NIEBUHR. Besch. v. Arab. pag. 8.

som alltid kommer från ödemarkerne med en svavelagtig lukt, m. m. tyckas ostridigt visa, at en giftig ær fixus quåfver nervernes lifaktighet. Men huru kan denna orsak bäst afböjas? eller, som ännu angelägnare är, (ty vi tale mer om præserverande medel, ån vi äre färdige at nyttja dem,) hvad medel finnas i naturen, som äfven så hastigt må återställa nerverne i sit naturliga skick, som de blifvit qvasde? Sannerligen, här är et vidsträckt fält för nya uptäkter i Läkarevetenskapen, som högeligen förtjenar vår granskning! Ach! huru stor hjälp skulle icke menniskoslägtet vinna, om vi häruti så mera kunskap och större säkerhet. Jag gör mig förfäkrad, at K. Academien på sin sida bidrager härtill, hvad någonsin göras kan.

Detta må i allmänhet vara nog, om min method vid invärtens sjukdomar. Huru jag i särskilde händelser skickat mig, vittna nogare Lazarets-Journalerne, samt någre utdrag deraf, som Kongl. Academien behagat införa i sina Handlingar.

Hvad Chirurgifke methoderne vidkommer, som icke höra under min vård, lærer K. Academien nog vara vifs om deras gödhet, då jag nämner, at de bero på des värde Ledamot, Herr General-Directeuren och Riddaren ACREL. Huru talar icke hans sista uplaga af *Chirurgiske Händelser* derom, inför samtid och efterkommande, med det välförtjentaste loford? Och Hans vid sista Præsidiij nedläggande, inför Kongl. Academien år 1767 hållne Tal, vittnar, huru uplyst han granskar och förbättrar operationerne.

Det

Det enda jag inom denne krets vågat, har varit Starr-operationen, den min håg ledt mig til, och den äfven Han behagat gilla; såsom både inför Kongl. Collegium Medicum, (z) och denne Kongl. Acad. vid mit intråde, (a) jag förut haft den äran at omständeligen berätta.

Läkare-befôken vid Kongl. Lazarettet, ske, enligt Kongl. Directionens Instruction, alla eftermiddagar, klockan 4, då hvarje sjuk, i närvaro af unga Medici och Chirurgi, underlökes och tilförordnas sina Medicamenter, hvilka sedan af desse unge Läkare anteknas i Journalen, och för öfrigt verkställas af sjuk-vakterne. Sökande sjuke examineras derefter, och därest de äro försedde med bevis om fattigdom, af Hufvudstadens Prästerskap, eller ock betala, efter K. Directionens Taxa, (b) inskrifvas de och blifva följande morgon kl. 8 emottagne, (c) i dens

stål-

(z) Påminnelser vid det brukeliga sättet at bota ögats sjukdomar, Stockh. 8:0 1772, hos HOLMERUS.

(a) Anmärkningar vid Starr-operationen m. m. Stockh. 1775, hos LANGE.

(b) Den sista år af d. 7 Martii 1772, enligt, hvilken, för en månad a 28 dagar beralas:

	Dal. Kant.
För Herrskapers bättre Betjening	60
Dito mindre Betjeningen, Drängar	47
Pigor	36
Bogerskapets Drängar och Pigor	36
Gefäller af alla Skrän	50
Soldater af Stadens Garnison	36
Särskildt rum, i et för alt	100

Men alla, som hafva Präst-bevis om fattigdom, betala intet.

(c) De inrymmas nu uti 8 rum, 2 stora för manfolk, och 2 dito för qvinfolk, 2:ne för venerilke sjuke, och 2:ne för ANTIVARIS testimente. Dessutom äro 2:ne smärre kamrar för dem, som betala 100 dal. i månaden.

De sjuke skiljas efter kön och sjukdomar.

ställe, som blifvit utkrifven frisk, eller dött. Den nykomne afklädes desegne, och iklädes Lazarettets kläder, får egen fång med sparlakan kring, och ifrån den stunden, tils sjukdomen är förbi, får han fritt alt hvad som han behöfver, mat, drick, (d) medicamenter, varma och uppafsning; vid utgåendet ur Lazarettet, återfår han sina egna kläder, och den tiden sjuke från Provincerne utskrefvos, gafs dem äfven litet penningar, til underhåll på hemresan. De som dö, begrafvas, antingen af sina slägtingar, eller på Lazarettets kostnad.

Inom hufet, är en Under-Chirurgus boendes, (e) hvars skyldighet är, at hafva ständig tilfyn

(d) Matordningen nu för tiden i Lazarettet, är följande: På hvar person bestås en mark oxkött om dagen, hvar af bouillon kokas, hälften til middagen, och hälften til kvällen, derjemte får hvar person et Skåp skrädt rågröd och i stop godt svagdricka. Delsutom bestås för de svagaste, en starkare kraft-soppa, af vilse marker kött, som delas efter Medicorum godisinnande; äfven som de ega frihet at requirera annan mat, gryn-soppor, dubbel portion bröd m. m. som nödigt pröfvas. Til feber-drick, bestås af godt malt och Rad. glycyrrh. en Tisan, så mycket som äftundas.

(e) Följande hafva, från K. Lazarettets början, varit Under-Chirurgi.

1:0 ANDERS TINGELHOLM, inil 1755, blef sedan Bruks Chirurgus i Vermeland.

2:0 JOH. THEOD. ÖSTMAN, inil 1757, blef sedan Reg. chirurgus vid nu SALTZAKE Reg. i Götheborg.

3:0 JOH. SJÖSTRÖM, til 1760, blef Medic. Doctor, och dog 1763.

4:0 KNUT LENÆUS, til 1762, nu Bruks-Chirurgus i Gestrikland.

5:0 JOH. CHR. WITKOPF, f. å. 1727, blef sedan Medic. Doct. och är nu Practicus i Stralsund.

fyn öfver Sjuk-vakterskorna och de Sjuke, och at gifva råd i Läkarenas frånvaro, vid oförmodade tilfällen.

Fyra Sjuk-vakterskor och två Drängar hållas, för de sjukas närmaste uppsiuning.

På sådant sätt vårdas de Sjuke; och jag kan försäkra, at mensklig ömhet, omtanka och oförtuten möda dervid aldrig felar.

Inkomsterne vid Kongl. Lazarettet bestego sig, de första 10 åren, från 1740 til och med 1750, ånalles til icke mer än 86,392 dal. 15 öre Kopparmynt. Men sedan upböörden blef lemnad til K. Secr. ARRHENIUS, som den ordenteligen be-
va-

6:0 ABRAH. ANBERG, f. 3. i 4 månader; är nu Prov. Chirurgus i Stockholms Län.

7:0 JOH. LUTH, intil 1764, nu Bruks-Fältkär vid Fin-
spång, och dels egue Lazaret.

8:0 DAN. WILKESON 1764, $\frac{1}{2}$ år, är nu Bruks-Chirurgus i Roslagen.

9:0 BIRGER MART. HALL, $\frac{1}{2}$ år, är nu Med. Doct. och Prov. Medicus i Vestmanland.

10:0 DANIEL THÉL, 1765, $\frac{1}{2}$ år, är nu Med. Doctör, Öfver-Directeur i Chirurgiska Societeten, och Regiments-Fältkär vid Lif-Dräbanterne.

11:0 CARL FREDR. SCHULZEN, intil 1769; blef ledan M. Doctör, var i några år Garnisons-Medicus på Carlstens Fästning, och är nu Öfver-Chirurgus vid K. Lazarettet, jämte Herr Gen. Direct. och Ridd. ACKEL.

12:0 PETER FR. LENNGREN, intil slutet af 1773, är nu Reg. Chirurgus vid Hennes Majts Enke-Drottningens Lif-Regemente.

13:0 JOH. CHRIST. FRÖLING, som strax i början af 1774 blef Hof-Chirurgus hos Hennes Majts Enke-Drottningen.

14:0 ANDERS JOH. HAGSTRÖM, intil 1776 i junio, är en ganska snäll Botanicus.

15:0 FREDRIC HJORTBERG, Son af K. Academiens nylige afledne Ledamot, Probstsen HJORTBERG.

vakat, emot 3 procents arfvode, har den anfenligen stigit, så at per medium årligen influtit omkring 66000 daler Kopp:mt, intil 1766, hvar efter, genom mistning af Provincernes samman-skott, icke mycket öfver 50000 daler dito mynt kunnat samlas årligen; dock har sista året, 1775, inkomsten blifvit ökad, genom Kongl. Directionens nitilka hushållning, til 67500 dal. 12 öre Kopp:mt, och bestod då i följande påfter:

	Kopparmynt Dal. öre.
1:0 Indrefne observations-medel	27 16½
2:0 Förväxlade Specie mynt	3249 19
3:0 Burlkaps-medel	255
4:0 Lazarettets andel af böter	915
5:0 Interesse för fruktbara Capitaler	6987
6:0 Köpeskilling för den sålde lilla Antivarilke tomten	7500
7:0 Gåfva af Hennes Kongl. Maj:t Enke-Drottningen	1800
Dito af Private	100
8:0 Stempel-avgift för kort, från K. Maj:ts och R. Commerce-Collegium,	2110 16
9:0 För Halliske Medicamenternes försäljande	600
10:0 Collect vid Seraphimer-Capitlet	1233 23
11:0 Collecter, m. m. i Residencet, aflesvererade från Stadens Consistor.	14628 17
12:0 Frivilliga gåfvor vid Fullmagters erhållande, från diverse ställen	3023 12
13:0 Vinst af de 5 numror, som Kongl. Numer-Lotteriet skänker vid hvar dragning	90
14:0 Collect vid K. Hofvet på Grips-holm	348

	Kopparmynt Dal. öre.
	Transp. 42868 7 $\frac{1}{2}$
15:0 Vinst af den årliga Concerten på Ridderhuset	1126
Ridderhus-Secreteraren och Asses- soren PSILANDERHJELM har dertil, på et utmärkt fått, i flere år bidragit.	
16:0 Afgiften af Comedierne	2526
17:0 Diverse Handtverks - Societeters samanskott	199 4
18:0 Fattigbøsse-medel	147
19:0 Kongl. Lazarets-Lotteriet	20510
20:0 Inkommit från Calmare Rånteri	124 1

Summa, Dal. Kopp:mt 67500. 12 $\frac{1}{2}$

Lotteriet, som utgör en få hufvudsakelig del af inkomsten, börjades med Januarii månad 1755, och bestod då af 20,000 lotter, men som af-
fättningen ej tycktes tillåta så stort antal, drogs det sedan, til och med Decemb. 1758, endast med 10,000, hvarest det ökades til 12,000 följande 10 månader, til och med Novemb. 1759, och derifrån til och med Febr. 1764, drogos 15,000 lotter, hvartil ännu lades 1000 med nästa månad och til närvarande tid; af hvilka lotter 10,000 äro för Lazarettets räkning, 5000 för det publiqve Accouchements - huset och koppymningen, och de öfrige 1000 äro för oförfälda lotter at afräkna, men dereft de säljas, tilhöra de Lazarettet.

Lotteriet skötes af två Commissarier, som tillsattas af Kongl. Directionen. Framledne Secreteraren CARL REFFELIUS, som dog i Mart. 1758, och PET. STARBUS, som dog i Oct. 1761,

voro de förste; de nu varande äro, Herr PET. ANDR. BRODIN och Herr FREDR. AUG. COGELL.

Utgifterne vid verket hafva varit olika, efter fångarnes myckenhet och tidernas dyrhet, imellan 47, och 60,000 Dal. Kopparmynt årligen. Nästledet år 1775, bestego de sig til 55,813 Daler Kopparmynt.

Staten detta år var följande:

1:0	En Föreståndare, i arfode	1800
2:0	Två Läkare, en Medicus och en Öfver-Chirurgus, a 3000 dal.	6000
3:0	En Under-Chirurgus	900
4:0	Pråsterkapet i Kongsholms Församling	300
5:0	Två Drängar, som i lön a 120 Dal. och i kostpengar a 1 Dal. 16 öre, så tilhopa	1584
6:0	Tre Sjukvakterkor, a 606 Dal.	1818
7:0	En dito för Antivariske inrättningen	556
8:0	En Tvätterika, med sin Hjelp-hustru	789

Summa Dal. Kopp:mt 12947

Medicamenternes kostnad varierar årligen, efter sjuk-antalet och sjukdomarnes beskaffenhet, imellan 6, til 10, a 12,000 daler Kopparmynt. Sista året steg den til 7680 Dal. Sedan 1769, år en och samma Taxa nyttjad, som då blef skåligen modererad.

De öfrige årlige utgifterne bestå i ved, ljus, mat, dricka, beklädning, linne til bandager, reparationer m. m.

Och som detta år 30 fångar för fattige, jämte 2:ne rum för dem, som betala, blifvit underhållne, så hafva desse 32 fångar kostat öfver året, 1744 dal. 5 öre Kopp:mt hvardera. Men som Statens arfoden äro deruti inbegrepne,

hvilka, vid fördubbladt eller tredubbelt antal fångar, dock ingalunda stiga i proportion, så tror jag mig icke fela i den tankan, at om t. e. 100 fångar blifva inrättade, skal hvar fång per medium årligen icke kosta öfver 1000 a 1200 Dal. Kopparmynt, i synnerhet, om tiderne blifva, som vi med Guds hjelp förmode, något bättre, än de på några år varit.

Räkenskaperna, som öfver inkomsterne föras af Herr Kongl. Secreteraren JACOB L. ARRHENIUS, och öfver utgifterne af Herr Cammar-Revisions-Rådet WALD. ANT. KIRSTEIN, blifva årligen reviderade, och berättelse derom, ingifves i underdånighet, genom Kongl. Directionen, til Kongl. Maj:t i Ordens-Capitlet, d. 24 November. Ifrån början skedde Revisionen af Ordens-Camereraren, sedermera Hans Excellence Herr Riks-Rådet in. m. Grefve JOH. V. WALLVIK, men år 1759 blef den anbefald Kongl. Maj:ts och Rikfens Cammar-Revision, och ifrån år 1770 har Kongl. Maj:t nådigast dertil utsedt Cammar-Revisions-Rådet Herr HINR. A. NORDLING, såsom Kongl. Ordens-räkenskapernes Revisor.

Hvad som ännu, efter min öfvertygelse, i en eller annan måtto, kan tarzva ändring eller förbättring, utbeder jag mig til slut, at korteligen så anföra.

Oselbart skulle både de nödstälde sjuke och Läkare-vetenskapen mycket vinna, om detta K. Lazarettet blifver utvidgadt til större antal fångar. Hufvud-Stadens folkrikhet gifver största tillfället. Jag önskar derfor, at verkets inkomster

fter må tillåta åtminstone et antal af 100 fångar. Kongl. Academiens värde Ledamot, Herr Stats-Rådet och Riddaren RÖNNOW, tror väl, (f) at 600 fångar vore oumgångelige: öfverflödige vore de icke, ty fällan skulle ämnen tryta, men efter min erfarenhet vid epidemiske sjukdomar inom Residencet, och vårt folks lynne, som antingen misstro allmänna sjukhus, och i det långsta dröja, innan de söka sig dit, eller ock äro mindre utstälde för smittor, än andra Nationer, vore 100 fångar (g) tillräckelige för de måst nödlidande. Nu varande Kongl. Directionens kloka och drifvande anstalter, om fondernes säkra och bästa förräntande, om alla tilgångars oförsommade indrifvande, om utgifternes förnuftiga anordning m. m. gifver mig det gladaste hopp om sjuk-fångarnes snara förökande; lika så smickrar jag mig med den vackra utsigten, då Herr Stats-Rådet och Riddaren RÖNNOW inga hinder vidare lårer finna emot verkställigheten af sit hederliga löfte, at öka Kongl. Lazarettets sjuk-fångar. (h)

Blir således Kongl. Lazarettet utvidgadt til 100 fångar, så torde den förändringen genast finna rum, at alle sjuke som anmäla sig, fritt och utan afgift blifva emottagne; de allena undantagne, som begära eget särskildt rum och bättre förplågning; härigenom blefve ock ofelbart Staden

C 3

dens

(f) Dets Præsidii Tal, år 1774.

(g) Dertil skulle ock nu varande Lazarets-egendomen, utan, mycken kostnad, kunna inrättas, såsom Kongl. Directionen redan, 1761, uti Memorial til Kongl. Maj:t, i underdånighet projecterat.

(h) L. c.

dens Invånare villigare, at i Collecter och vid Høgtideliga tilfällen sammanskjuta til Inrättningen.

Åfvenså torde entrepenader af mat, beklädning, ved, ljus och årliga reparationer, så af huset som inventarii-perfedlarne, blifva det genaste och lindrigaste fåttet til dess underhållande. Genom det, at Lefveranterne då altid vore färskilde personer från Controlleuren, och denne är Kongl. Directionens tillsyn och granskning underkastad, vore ock lätt at förekomma alt undersef, och undanrødja alla misstankar hos allmänheten. Föreståndaren jämte de bägge Läkarena, hade ock dageligen tilfälle at efterse, huru all ting måtte verkställas, efter Contracter och Reglementet, och Kongl. Directionen kunde då med visshet veta, hvartil årliga omkostningarne stiga, samt i anledning deraf, mer och mer stadga inrättningen, och kanske småningom utvidga honom.

Medicamenter låra dock ej kunna med nog säkerhet entrepreneras. De olika Epidemier, som upkomma, fordra olika dyra medel, så at et lika antal sjuke, det ena året, kan, t. e. för China-barkens nödvändighet, fordra flere tusende Daler Kopparmynts större utgift, än et annat, då han icke behöfves.

Än mindre lærer det, för 100 sjuk-fångar, löna mödan at inrätta eget Apothek, så länge vi hafve i Residencet så många ganska skickelige och kunnige Apothekare, hvilka alla bo så nära Lazarettet, at ingen fara genom dröjsmål lätteligen synes vara at befrukta, hållt om Apothekaren åtager sig, at med eget folk prompte
skic-

skicka de åskade Medicamenterne til Lazarettet. Men skulle i framtiden hela 600 a 1000 fångar med fåkerhet kunna uprättas, få torde eget Apothek med någon fördel kunna inrättas inom huset, såsom i de stora Sjuk-husen utomlands brukeligt är.

Om då Fonden tillika få medgifver, håller jag före, at det skulle på kraftigaste sätt bidraga til bägge ändamålen, de sjukas hjelp och Vetenskapens upodling, dereft bägge Låkarne fingo vänings-rum, at bebo inom huset, samt förseddes med få tilräckelige arfoden, at de ej för sin utkomst behöfde åtaga sig sjukas vårdande utom huset, utan i det stället förbundos, at nyttja sin lediga tid til practiske föreläsningar vid sjukfångarne, och at årligen af trycket utgifva de märkvärdigaste händelser i Vetenskapen.

En ung Medicus, som vid Universiteterna lagt god grund i Anatomie och Physiologie, samt fått underbyggnad af Natural - Historien, Physiquen, Chemien och de lärda språken, skulle då med mycken nytta, under de 6 månader han, enligt Kongl. Maj:ts befallning, (i) måste bivistå Kongl. Lazarettet, kunna stadga sin kannedom af sjukdomarne (diagnos), som är hufvud-egenskapen af en god Låkare, och han skulle tillika låra, huru man med flitigt och oafbrutet nyttjande af enkla medel, ofta emot all förmodan, häfver de svåraste sjukdomar.

Det är omöjligt, i strödd practiqve, at på kort tid vinna fåker och egen erfarenhet. En

C 4

ung

(i) Uti Nådigt Bref til Kongl. Collegium Medicum, af d. 4 Apr. 1753.

ung Läkare måste, för sin credit och til förtals undvikande, med mycken granlagenhet bruka nya medel och nya methoder, til förtigande af förmögne eller förnåme sjukas antingen sjelfrådighet, inbillade klokhet, och ofta blotta nycker, som mycket hindra, ja, icke fällan förvilla en ung Practicus. Han går derföre hos dem den banade vägen, ger bekante medel, slår åder, om gamle Läkare få bruka, och rättar sig, ibland emot sin öfvertygelse, efter det gängse sättet at bota den gängse sjukdomen. Men helt annorlunda går det til i et Lazaret. Den kunnige Läkaren kan där vara vis på, at hvad han förordnar, verkställes och brukas, så ofta och så länge han finner nödigt, kan derföre ofta hugna sig af lyckelig utgång uti de svåraste sjukdomar, och tillika göra de stärkste upträcker i Vetenskapen. Jal det händer, at han öfvervinner samma sjukdom hos den fattige i Lazarettet, som han samma dagar hos den Rika, i des öfverflöd, nödgas gifva vika före, där naturen, som ej nog blir understödd, omsider svigtar och lemnar döden segren.

Åfvenså skulle en ung Chirurgus, på samma tid, vinna den måst grundade förfarenhet i sin konst, den han eljest antingen aldrig, eller, med mycken omgång, endast kan erhålla vid stora Hospitaler hos främmande nationer.

Och som Anatomien här i Residencet, under vår få skickelige Professor, härigenom åfven finge större utrymme och flere Läringar, så skulle Riket, inom få år, vinna nödig tilgång på öfvade och förfarne Chirurgi af landets barn, som härstädes då hade ömnigt tillfälle til under-
vis-

visning och handläggning, både på lefvande och döde, så at Regementerna kunde dermed i krig och fred fördes; en omständighet, som högeli- gen förtjenar vederbörandes alfvarsamaste up- märksamhet. Vi hafve, icke så länge sedan, öf- verlevvat en tid, då til Arméens och Flottans Chirurgiske behof, Regeringen måste, med dryg kostnad, införskrifva och underhålla en myc- kenhet Tyske Fältskärer, en del skämde til se- der och blottade på kunskaper, som knapt an- nat lärt, än at raka och slå åder, och af desse hafva flere stannat kvar i landet, blifvit vid Regimenterna, i brist af bättre, antagne, och ibland af Öfverstarne hulpne til de så angeläg- ne som förmånligé Regements-Fältkärs-fyfs- lorne. Om landet dervid vunnit, lemna jag derhån. Okunnighet i sådana fyfslor är farli- gare för en Armée, än fienden.

Sådant kan, efter min tanka, aldeles hjel- pas, om på nu nämnde sätt, Svenske Barn der- til upammades, samt om ingen annan sänge rättig- het at komma på förslag til Regements-Fältkår, än den, som studerat vid et Univeritet, som öfvat sig i Anatomien, både där och här i Re- sidencet, samt bivistat operationerne i Kongl. Lazarettet, åtminstone et halft år, och som derefter blifvit offenteligen i desse stycken exa- minerad i Kongl. Collegium Medicum, hvarest, til detta ändamål, borde associeras 2:ne eller fle- re lärde och skickelige Chirurgi, hvarpå vi nu hafve lycklig tilgång; i synnerhet som största delen af de sjukdomar, hvilka ödelägga en Ar- mée, och som af Regements-Fältskärer skötas, äro invärtas sjukdomar.

Detta fätt är få ofelbart tjenande til ända-
målet, och få högft angeläget at vidtagas, om
Kongl. Maj:ts och Fäderneslandets tjenft vid
tilfälle ej skal alt för mycket lida, få at, om den
nu brukelige Handtverks-vågen, at lära Chirur-
gien, icke förbytes dermed, lärer aldrig någon
verkelig förbättring vinnas, utan Rikets Armée
blir vid de mäft trängande behof blottftäld för
de farligaste och oboteligaste förluster.

Kongl. Lazarettet skulle, genom desse nu
förelagne ändringar, vinna det förtjentaste an-
feende, och et oinskränkt förtroende öfver he-
la Riket, som skulle förmå mången ädelmodig
medborgare, at med nöje, genom frivilliga gåf-
vor, bidraga til et få nyttigt verks styrka och
utvidgande, såsom redan åtskillige hederligen
börjat, nemligen:

1:o Lieutenanten Herr RENFELDT, skänkt		
Dal. Kopparmynt	-	2000
2:o Commerce-Rådet CAMEL		4500
3:o Fröken LOHE	-	6000
4:o Herr ADOLPH LOHE	-	9000
5:o Kejsarl. Residenten Herr ANTIVARI		6000
6:o Stallmästaren Herr GERHARD HIL- DEBRAND	-	6000
7:o Hof-Marskalken Herr Baron CARL DE GEER, har, sedan 1754, skänkt årligen		1200
8:o Coopv. Capitainen SJÖSTRÖM		2977 16
9:o Bägge ANTIVARIlike Egendomarne fälde til	-	61500
		10 Fru

10:0 Fru MATTHIESEN	-	28000
11:0 <i>Hennes Maj:ts Ryska Kejsersinnan</i> , då hon, 1765, fick Seraphims-Orden		69965 3
12:0 General-Majoren LYBECKER		3000
13:0 Medic. Licentiaten WENDT		3000
14:0 Köpmannen ÖHMAN	-	3000
15:0 En okänd, nyligen,	-	20000

Utom många små summor, som i räkenskaperne äro uptagne.

Alla dessas namn och gåfvor, har Kongl. Directionen beslutit at uptekna på tafflor, i et dertil egenteligen utfedt rum, til allmänhetens kunskap, de afledne til årefull åminnelse, och de lefvande til upmuntran och efterdöme.

Detta och hvad mera fordras kunde, blifver lätteligen verkställt, om vi med famlade krafter dertil bidrage. Jag är aldeles förvisad om Kongl. Maj:ts nådiga hjelp, i stöd och til fullbordan af de vifa författningar i Rikets Medicinal-verk nyligen allernådigt blifvit gjorde, och hvartil Lazarettvernes upkomst få hufvudsakeligen hörer; afvensom Kongl. Lazarettets högtuplyste Herrar Directeurer, med den kraftigaste åtgärd, främja detta stora föremål; och hos Eder, Mine Herrar, anhåller jag på det ömaste, om vanlig gunstig åtgärd, uti hvad hållt, til et så nyttigt ändamåls vinnande, kan på Eder ankomma.

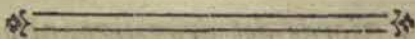

Men jag har redan länge uppehållit Eder, Mine Herrar, vid et ämne, som har menckliga eländet til utfigt, och syftar på vår Christeliga skylldighet, den fattige sjukas och uslas räddande från den grymma af all nöd: jag skyndar nu derifrån, full af glädje och hopp.

Och då jag, til följe af Kongl. Academiens lagar, härmedelst har äran nedläggga Præsidi-Embetet i detta Visdomens Tempel, anhåller jag hos Eder, Mine Herrar, ödmjukast, at i beständig gunst och vånskap vara innesluten, under heligaste försäkran, at Kongl. Academiens bästa och välgång skal altid blifva et bland mina ömaste föremål.

SVAR,

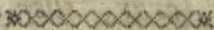
SVAR,

Givet på

Kongl. Vetenskaps Academiens vågnar,

af

DESS SECRETERARE.

MIN HERRE.

Ingen har oftare tilfælde at se bedrøfveliga
 prof af mennesko - slægtets skrøplighed,
 mångahanda sjukdomar och tilfälliga olyc-
 kor, jåmmer och uselhet, ån en Låkare.
 Han kan ej se dem, utan åmaste rørelse, ja
 ofta ej utan fasa. Hans gøromål, at da-
 geligen se så mångas lidande, hōra så mån-
 gas klagan, kunde ej annat, ån vara i sig
 sjelst et af de tyngsta och ångsligaste, om ej
 hoppet, at, genom goda råd och tjenliga
 Låkemedel, bidraga til mångas hålsas åter-
 stål-

flållande, gjorde det drågeligt, och en lycklig utgång ofta högst fågnesamt.

Hvad förnöjelse måtte icke den hos sig känna, som vet sig hafva, näst Guds hjälp, frålst så många lif, återställt Fäderneslandet så många nyttiga Medborgare, aftorkat så många Makars, Föräldrars, Barns och Anhörigas tårar, eller åtminstone lindrat så mångas vederböda? Hvad belöning kan med en sådan fågnad jämföras? Åtänkan deraf måtte ju göra honom frimodig, at dageligen kämpa emot döden, och at, om han ej alltid vinner, dock alltid göra döden des rof i det längsta stridigt, alltid lära sig at bättre strida och förse sig med nya vapen.

Sådant är en rätt skickelig och ömsint Läkares bemödande: alltid bekymmersamt, men dock alltid ärefullt och nyttigt, samt ofta med gladaste framgång fågnande.

I synnerhet få de Läkare, som hafva at syssla vid Lazaretter och Sjukhus, ofta försöka både de svårigheter och de nöjsam-

Sammare omständigheter, som deras Vetenskaps utöfning åtfölja: men de senare öfvervåga dock alltid hos rättskaffens Läkare de förra. Ty utom den hugnaden, at återförhjelpa en stor del af de samlade fattige sjuka, til bättre, om icke fullkomlig hälsa, hafva de där bästa tillfälle at förvärfa sig vidare öfning och försäkerhet i sin konst: en förmån, som ej nog kan värderas.

Derföre hafven *J*, Min Herre, ej trötats vid, at i flera år, såsom Läkare, troget betjena det här inrättade Kongl. Seraphimer-Ordens Lazarettet. Tvärt om: *J* beklagen, at samma Lazaret ej ännu kan emottaga nog många sjuka; ej gifver Eder nog at syssla, och Vetenskapen ej nog tillfälle til öfning. Uti samma välgrundade klagan, hafva många med Eder instämt. Kongl. Academien, som med nöje hört Eder omständeliga berättelse om denna angelägna inrättnings upkomst, öden och närvarande tilstånd, gör sig det säkra hopp, at den, genom Kongl. Maj:ts nådiga försorg och väl-

välsinnade Medborgares biträde, skal tillväxa.

Imidlertid hafva dock redan många fattige sjuke där vunnit hjälp och lifa, och Läkare-konsten mycken uplysning, om hvilket senare, Kongl. Academiens Handlingar, och andra hos oss i dessa åren utkomna Medicinska och Chirurgiska Arbeten, bära hederliga vittnesbörd.

För den del *J*, Min Herre, deruti haft, så väl som för de tjenester *J* gjort Kongl. Academiem, både förr, och sedan *J* blifvit Dets Medlem, i synnerhet under detta Ederit Præsidium, har jag den äran at, på Kongl. Academiens vågnar, aflägga tacksägelse, samt at önska både Eder, Lazarettet och Vetenskapen lycka och tillväxt.

